

Sør-Aurdal kommune

Tiltaksstrategier for SMIL-midler 2024-2027

Hangen seter i Vassfaret

1. Prosess

Spesielle miljøtilskudd i jordbruket (SMIL-midler) er midler som kommunen forvalter til miljøtiltak. Nye retningslinjer for Sør-Aurdal skal gjelde for perioden 2024-2027.

Retningslinjene vil sendes på høring til de som mottar produksjonstilskudd og lokale faglag. Planen skal legges fram for politisk behandling i formannskapet.

2. Formål og tiltak

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

2.1 Kulturlandskap, biologisk mangfold og beitebruk

I Sør-Aurdal har antall aktive husdyrbruk gått ned. Det medfører at små skifter og bratte jorder kan gå ut av drift. Resultatet blir økende gjengroing, tap av biologisk mangfold og mindre variert kulturlandskap. Tiltak som legger vekt på restaurering og opprettholdelse av slike areal vil prioriteres. Det vil settes krav om at areal som får tilskudd skal skjøttes videre med slått eller beiting i minst 5 år etter at prosjektet er avsluttet.

Tiltak for bevaring av sårbare naturtyper/arter er også viktige tiltak i forhold til biologisk mangfold

Det er ønskelig at store forekomster av problemarter som for eksempel kjempbjørnekjeks blir bekjempet slik at det hindrer videre spredning.

Mål:

- Få frem kulturlandskapet og fremme biologisk mangfold
- Utnytte ressursene i utmark
- Fjerne fremmede og skadelige plantearter

Tiltak:

- Tilskudd til ryddig og skjøtsel for å få frem landskapet, fremme biologisk mangfold og restaurere gammel kulturmark.
- Tilskudd til å gjerde eller restaurering av gjerde ved beiterestaurering.
- Tiltak for bevaring av sårbare naturtyper /arter i jordbrukslandskapet.
- Tilskudd til fjerning av fremmede og skadelige arter

NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER

Nasjonalt miljøprogram

Gir rammer og føringer for rullering av regionale miljøprogram. De nasjonale miljømålene bygger på internasjonale forpliktelser og viser bla til FNs bærekrafts mål

Regionalt miljøprogram er

utarbeidet for jordbruket i Innlandet for 2023-2026. Programmet er en sentral del av den helhetlige satsingen for et bærekraftig jordbruk. Fylkene kan prioritere tiltak ut fra den nasjonale instruksen og for å sikre god målretting av tiltakene.

Lokal tiltaksstrategi

for Sør-Aurdal bygger på ulike miljøtema i det regionale miljøprogrammet for Innlandet fylke.

2.2 Kulturminner og kulturmiljø

Verneverdige bygninger, bygningsmiljøer og kulturverdier som f.eks. steingjerder er en viktig del av kulturlandskapet. Landbruket rår over store bygningsmasser og flere av de som har mistet sin funksjon forfaller. Mange av disse har arkitektonisk og kulturhistorisk verneverdi. Å restaurere slike bygninger er kostnadskrevenende og krever kompetanse. En kombinasjon av lokale SMIL-midler og støtte fra Kulturminnefondet har gjort at flere gamle bygninger har blitt tatt vare på.

Vurdering av hvilken type objekt som kan støttes vil vurderes ut fra tilstandsrapport og plan for tiltaket. Er forfallet kommet så langt at det er lite igjen av bygget eller kulturminnet vil det vurderes om det er hensiktsmessig å støtte tiltaket.

Ordinært vedlikehold og tiltak til bebodde våningshus vil normalt ikke bli støttet.

Seterkulturen i Valdres er unik. I Sør-Aurdal er det få som setrer med melkeproduksjon. Bruken av seter har endret seg, men mange bruker den allikevel aktivt, gjennom tilsyn, slepp og sanking av dyr eller ved drift av jord i fjellet.

Tiltak som kan legge til rette for å bevare setermiljøer eller økt bruk av setra som en del av driftstiltak med husdyr kan støttes.

Mål:

- Ivareta freda og verneverdige bygningsmasser og andre kulturminner
- Opprettholde setermiljø med melkeproduksjon og /eller beitedrift

Tiltak:

- Tilskudd til restaurering/ istandsetting av setermiljøer
- Tilskudd til mindre driftstiltak på setre med melkeproduksjon
- Tilskudd til utvendig restaurering/ istandsetting av verneverdige bygninger
- Tilskudd til sikring, istandsetting og tilrettelegging av kulturminner

*«Fristaden»- fiskevær i
Bagn Vestås*

2.3 Miljøtiltak utover vanlig drift

I 2023 råkete ekstremværet «Hans» Sør-Aurdal. Begna og Hedalselva gikk langt over sine bredder og dro med seg mye søppel. Flere fikk dekket opprydding og ulike reparasjoner gjennom naturskadeordningen hvis tiltaket kostet mer enn kr 20 000,-. Det er fremdeles igjen mye søppel langs elvebreddene som bør fjernes. Vassdraget er viktig for friluftsliv og restitusjon, og opprydding av søppel som har kommet fra ovenfor liggende campingplasser og annet vurderes til å være utover det som kan regnes som normal jordbruksdrift.

Det vil derfor innføres ett nytt SMIL-tiltak i tiltaksperioden til opprydding etter flom eller andre naturskader langs vassdrag. Det kan dekkes inntil 50% av kostnaden. Hvis tiltaket kan dekkes av naturskadeordningen, vil tilskuddet avgrenses til 50% av kostnaden etter at tilskudd fra naturskadeordningen er trukket fra.

Mål:

- Fjerne skrot/søppel langs vassdrag og legge til rette for et vakkert kulturlandskap.

Tiltak:

- Tilskudd til rydding av skrot og søppel langs vassdrag som er kommet med flomvann.
- Tilskudd til opprydding av skrot og søppel langs vassdrag som skyldes annen naturskade.

2.4 Forurensning

Staten og organisasjonene i jordbruket inngikk i 2019 en intensjonsavtale med mål om å redusere klimagassutslippene og øke opptaket av karbon. En av de fire overordnede målene for jordbrukspolitikken er å skape et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser. Å hindre avrenning er også en viktig målsetning, spesielt i forhold til forekomsten av elvemusling som er i Sør-Aurdal. Rundt ute-foringsplasser for husdyr vil det bli mye tråkk og husdyrgjødsel. Ved å støpe plattinger under foringsplasser vil det være lettere å skrape gjødsel og lagre dette på egne steder. Det vil også minke tråkk-skader og avrenning av næringsstoffer.

Flere plasser i kommunen renner elva og bekker/drensgrøfter gjennom jordbruksområder med lett eroderbar jord. Ved store vannmengder kan vannet begynne å grave ut matjord og næringsstoffer. Ulike tiltak som hindrer erosjon av bekker og dreneringsgrøfter som leder ut mot elvene kan støttes.

Mål:

- Mindre utslipp av klimagasser fra husdyrgjødsel
- Mindre avrenning til vassdrag

Tiltak:

- Tilskudd til dekke på gjødselkummer
- Tilskudd til dekke/plate under ute-foringsplasser
- Tilskudd for å hindre erosjon fra bekker og dreneringsgrøfter ut mot hoved-vassdrag.

2.5 Andre tiltak

Det kan vurderes å behandle andre ekstra ordinære tiltak som ikke er definert i tiltaksstrategiene. Tiltakene må vurderes opp mot SMIL-forskriften og definerte tema i strategien vil bli prioritert først.

3. Retningslinjer for saksbehandling

Forskriften gjelder tiltak på landbrukseiendommer der det foregår en tilskudds berettiget produksjon. For å kunne motta tilskudd etter forskriften som foretak, må foretaket som mottar tilskudd være registrert i Enhetsregisteret.

Dersom søker ikke eier landbrukseiendommen som tiltaket skal gjennomføres på, må det foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til å gjennomføre tiltaket. Tillatelsen skal være skriftlig.

På søknadstidspunktet må søker ha klart gjødslingsplan og plantevernjournal hvis det er benyttet plantevernmidler i vekstsesongen.

Beiterydding på Leirskogen

3.1 Behandling og frister

Søknadsbehandling skjer etter delegert vedtaksmyndighet til administrasjonen. Søknad sendes digitalt via Altinn. Vedlegg til søknaden som skal legges ved er beskrivelse av prosjekt, bilder, kart over prosjektområde og kostnadsoverslag.

Søknadsfristen er 1. juni. Etter første tildeling vil søknader bli behandlet fortløpende, forutsatt at det er igjen SMIL-midler.

Saker som kommer inn etter at årets ramme er oppbrukt, vil bli overført til neste år. Hvis det er midler igjen ved årets slutt vil det vurderes å ta opp igjen saker til behandling for ekstra tildeling. Det kan også vurderes å øke tilskuddssatsene til 70% i slike tilfeller.

3.2 Tilskuddsnivå

Kulturminner/kulturmiljø	Inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag
Kulturlandskap og beitebruk	Inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag
Miljøtiltak	Inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag
Opprydding etter naturskade	Inntil 50% av godkjent kostnad
Opprydding etter flom	Inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag, avgrenset til maksimalt kr 20 000,- pr tiltak
Forurensningstiltak	Inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag

Tiltakene må være godkjent før oppstart.

3.3 Prioriteringer

Følgende tema prioriteres i synkende rekkefølge:

- a) Tiltak i seter områder på bruk med husdyr
- b) Forurensningstiltak
- c) Kulturlandskap og beitebruk
- d) resterende tema prioriteres ut fra tiltakets innhold.

I saker der tiltakene har lik prioritet vil nye gårdbrukere, gårdsbruk med aktiv drift eller nye søkere gå foran søkere som har fått Smil-tilskudd de fem siste årene

3.4 Vilkår

Tiltaket skal gjennomføres innen 3 år fra tilskuddet ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Tiltak kan etter søknad, få forlenge fristen til maksimalt 5 år.

Det innvilges normalt ikke tilskudd til tiltak som allerede er påbegynt eller slutført. Det kan settes egne vilkår til de enkelte prosjekter og tiltak.

Midler fra tiltak som er delvis eller ikke gjennomført vil bli dradd inn og omfordelt til andre prosjekt.

Innvilget tilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker og når prosjektet eller tiltaket har fått godkjent sluttregnskapet. Det kan likevel foretas utbetalinger på

bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres. Minst 25% av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent.

Kommunen kan følge opp og føre kontroll med tiltak som mottar SMIL-midler. Landbruksdirektoratet, Statsforvalteren og Riksrevisjonen kan kreve nødvendig opplysninger og kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene. De som har tatt imot støtte, må gi de opplysningene som er nødvendig.

Bakkesøte- utryddingstruet blomst som bl.a. vokser på ugjødsle beiter.

3.5 Veiledende satser på eget arbeid

Eget arbeid	350 kr/t
Eget arbeid + motorsag/ryddesag	400 kr/t
Fører + traktor + redskap	600 kr/t
Fører + gravemaskin	700kr/t